

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ

*Особливості інноваційної діяльності сільської
малокомплектної школи*
(за матеріалами науково-практичної конференції)

м. Черкаси
2010

УКЛАДАЧІ:

Богославец Г.І. – старший викладач кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського ОПОПП;

Гладка Н.М. – завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій Черкаського ОПОПП

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чепурна Н.М. - директор Черкаського ОПОПП, кандидат педагогічних наук;

Дернова Т.П. – директор Чернобаївської гімназії Чернобаївської районної ради

Інноваційна діяльність загальноосвітніх навчальних закладів є нині актуальною. Її особливості, суть, функції і проблеми впровадження у діяльність сільських малокомплектних шкіл розкривають виступи учасників науково-практичної конференції, пропоновані читачам збірника.

Для керівників сільських шкіл, методичних об'єднань, методистів та вчителів.

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту.
Протокол № 1 від 11.03.2010 року

ЗМІСТ

Богославець Г.І. Інноваційна діяльність - крок до поліпшення якості освіти	4
Домаш Л.Д. Інноваційна діяльність у навчально-виховному комплексі «Дошкільний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»	8
Дзега В.Д. Сільська малокомплектна школа в умовах експериментальної діяльності.	14
Казначей І.В. Застосування моніторингу на різних рівнях управління навчальним закладом.	22
Зінченко Н.О. Модель інноваційного навчально-виховного комплексу «Школа – село».	34

Крок до поліпшення якості освіти

Одним із головних стратегічних завдань, визначених у нашій країні, є – розвиток суспільства на основі нових знань.

На зламі двох тисячоліть ми перебуваємо на шляху до суспільства знань. Тому реформування системи освіти, оновлення змісту освіти – це найважливіші завдання нашого часу. А інструментом реформування є інноваційна діяльність і, до того ж, на всіх рівнях освіти. Національна доктрина розвитку освіти, визначаючи пріоритети державної політики, чільне місце відводить розробці і здійсненні освітніх інновацій, які якісно змінюють мету, зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання і виховання та управління.

Що таке інноваційна діяльність?

Це процес внесення нових елементів у традиційну систему, створення та використання інтелектуального продукту, реалізація нових оригінальних ідей у формі готового товару (послуги) на ринку тощо. Структура інноваційної діяльності містить у собі, по-перше, розробку інновації – від появи ідеї до здійснення апробації та експерименту; і, по-друге, поширення інновації, тобто збереження й розповсюдження інформації про нову розробку вчених, підготовка працівників до її застосування і подальшого використання у своїй роботі.

Освітня інноваційна діяльність є, відповідно, процесом внесення якісно нових елементів в освіту. Адже сучасна школа вимагає докорінного переосмислення технологій, духовного становлення особистості, створення умов для самореалізації її суттєвих рис у різних видах творчої діяльності.

Інноваційна, за змістом і характером, динаміка світових тенденцій розвитку суспільних процесів вимагає від України вибору випереджувальної моделі подальшого розвитку та мобілізації суспільних ресурсів. Інновації стають тим механізмом, який дає можливість здійснити в усіх галузях діяльності процес випереджувального розвитку і забезпечити приєднання України до високотехнологічних держав. А це, у свою чергу, суттєво впливає на систему освіти в цілому та її загальноосвітню складову зокрема. Адже, цілком очевидно, що прискорити інноваційні зміни в економіці країни неможливо без модернізації української науки і освіти.

Активізація інноваційної діяльності в країні призвели і до інтенсивної розробки відносно нової галузі наукового знання – педагогічної інноватики. З метою приведення освіти до вимог часу здійснюються активні пошуки теоретичних і практичних рішень на основі нової гуманістично-інноваційної парадигми. Інноваційна стратегія освіти стає фундаментальною науковою

базою, яка об'єднує в цілісну систему традиції, здобутки освітніх реформ та прогресивний досвід сучасних педагогів.

Освітня інноваційна діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу, зміни у способі їхньої діяльності, стилі мовлення, створення та поширення новизни у системі навчання дітей. Під освітніми інноваціями ми розуміємо новизну, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому:

- удосконалені чи зовсім нові освітні, дидактичні, виховні системи;
- освітні, педагогічні технології;
- методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання;
- нові технології управління навчальним закладом і всією системою освіти.

Це постійний пошук нових чи удосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєва зміна у змісті, формах і методах навчання і виховання; зміна управління цим процесом.

Суть педагогічних інновацій у тому, що на них покладається місія конструювання стратегії освіти – прогнозування перспективи її розвитку. Інновація є продуктом пошуку, результатом розробки нової ідеї. Але педагогічна інновація – це не тільки сама ідея, а й певне її оформлення. Це творчий процес, що відповідає пошуку оригінального, нового, оптимального, що потім освоюється, засвоюється і поширюється в педагогічну практику.

Науковці визначають такі основні поняття педагогічної інноватики:

- інновація;
- нововведення;
- новація;
- інноваційний процес;
- інноваційна діяльність;
- інноваційна педагогічна технологія; педагогічна творчість;
- учитель інноваційної орієнтації;
- інноваційний експеримент.

Французький учений Е.Брансуїк виокремлює три важливі види педагогічних інновацій:

1. У ролі освітніх ідей, які абсолютно нові і раніше невідомі.
2. Адаптовані, розширені або переоформленні ідеї, які набувають особливої актуальності в певному середовищі й у визначений час.
3. Педагогічні нововведення, які виникають у ситуаціях, пов'язаних із новою постановкою мети в нових умовах.

Американський вчений К.Роджерс стверджує, що новизна виступає ідеєю, яка є новою для конкретної особи, і не має значення чи є ця ідея новою об'єктивно, вона визначається в часі, який минув з моменту її відкриття або першого використання.

Питанням інноваційних процесів освіти присвятили свої дослідження багато вчених як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема, це: М.Анісімов,

В.Живодьор, М.Кларіна, Л.Даниленко, І.Підласий, Н.Островерхова, В.Пінчук, Н.Юсуфбекова, Р.Фатосудінова, В.Паламарчук і багато інших.

На основі їхніх досліджень приходимо до висновку, що інноваційні процеси в системі освіти є не просто впровадженням нового. Вони реалізуються як цілеспрямовані зміни цілей, умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності, яким властиві: новизна, високий потенціал підвищення ефективності діяльності, здатність забезпечити довготривалий корисний ефект, узгодженість з іншими нововведеннями. Інноваційна освітня діяльність – це надзвичайно складний, але важливий і потрібний процес. Він потребує розуміння, підтримки, науково-методичного, державницького підходу на всіх рівнях управління. Тому всім учасникам процесу нововведень, перетворень, реформування потрібно нести свою ношу, виконувати свої завдання:

- державним діячам освіти, науковцям розробляти відповідні проекти й пропозиції;
- регіональним органам використати у своїй практиці світовий досвід упровадження інновацій в освіту;
- керівникам освітніх закладів успішно реалізувати надану можливість самореалізації;
- педагогам – вміло використовувати свободу для відповідного вибору способів і методів навчання; відповідного фахового росту і самовдосконалення. Адже, освіта третього тисячоліття потребує педагога з високим творчим рівнем професійної культури, індивідуальним інноваційним стилем педагогічного мислення, здатного до інноваційної діяльності.

Л.Даниленко зазначає, що ядром, основою будь-якої інновації є нова ідея; її джерелом – дослідницька діяльність науковця або пошукова практика вчителя, керівника; носієм інновацій є творча особистість, експериментатор, дослідник.

О.А.Захаренко стверджував: «Без творчого вчителя не може бути ні нової школи, ні нового суспільства, ні вільної України».

А творчий учитель, як і навчальний заклад, який працює в режимі розвитку «тяжіє» до втілення різних освітніх інновацій. Розвиватися у «законсервованому» вигляді неможливо. Тому навчальний заклад, школа зокрема, має бути відкритою педагогічною системою, яка, як магніт, притягує і вбирає в себе нові ідеї та їх носіїв. Інновації – це не «впровадження» чужого досвіду, яким би перспективним він не був. Досвід не передається, передаються ідеї. «Передові освітні технології дають змогу реалізувати на практиці нові ідеї, здійснити «матеріалізацію мрій», - зауважує В.Громовий.

Звичайно, що запровадження нового не проходить просто і легко, досить часто стикається з нерозумінням, а то й опором. Адже, досвід різних країн показує, що нове в освіті, реформи не йдуть саме і через брак підтримки та розуміння з боку вчителів. Так, за спостереженням Івонн Поллак, доктора педагогічних наук, консультанта в галузі освіти «Дарвал Дослідження і Консалтинг ЛТД» (Австралія), спротив новим програмам чи ідеям виявляється в різних аргументах:

1. Я це вже роблю (навіть, якщо це неправда).
2. Яким чином, на їхню думку, я це робитиму?
 - У мене надто багато (мало) учнів.
 - Вони дуже відмінні – культурно, релігійно тощо.
3. Я успішно викладаю багато років.
 - Чому я маю змінюватися?
 - Мої учні і так добре вчаться, вони завжди отримують високі результати.
4. Ми й так завантажені, що не маємо часу на запровадження усіляких інновацій. Наші програми перенасичені.
5. Я йду на пенсію через декілька років, для чого мені змінювати методику?
6. При мені з'являлась і зникла не одна нова ідея. Я переконаний, якщо й надалі працюватиму, як і до того, то нова ідея також відійде сама по собі.

Хоча цей перелік був отриманий при роботі зі вчителями шкіл Нью-Йорку, всі ці аргументи діють, на жаль, і за наших умов у наших школах. Завдання для всіх, і в першу чергу для керівників навчальних закладів, не тільки прийняти ідею, новизною, а й викликати в інших інтерес до нововведень, захопити нею інших, стимулювати до роботи по-новому. Труднощі інноваційного розвитку полягають не стільки у збільшенні обсягу роботи, стільки у зміні її характеру, стосунків усередині колективу, нівеляції стереотипів поведінки. Не потрібно боятися супротиву інноваціям у середині свого колективу. Адже, це – природна реакція людей, які бояться ризику, невдачі, бояться опектися. Головне – зібрати в педагогічному колективі таких людей, «ядро» людей, які підтримують інноваційний процес і можуть повести за собою інших. З цією метою, наприклад, В.Громовий радить:

- забезпечити прихід у колектив нових людей, що є носіями нових ідей;
- стимулювати окремих членів педагогічного колективу, які мають позитивні інноваційні установки, впроваджують інновації;
- нейтралізувати опір нововведенням з боку консервативної частини колективу;
- використати зовнішні фактори, що здатні стати поштовхом до інновацій (вплив батьківської громадськості; поширення досвіду шкіл-партнерів тощо).

Інновації зі сфери педагогічної фантастики перемістяться у сферу педагогічної дійсності тільки тоді, коли ми спиратимемося на професійний ріст та інтерес учителів, їхню самостійність, самовизначення і саморозвиток. «Кого люблять діти? – зазначає О.А.Захаренко – Хто не такий, як всі, хто щодня радує їх новинкою, хто не буденно сіра, а святково творча особистість».

Цілком зрозуміло, що не всі зміни ведуть до реального поліпшення роботи школи, але останнє можливе лише завдяки змінам. А всім нам потрібен процес змін, спрямований на радикальне поліпшення роботи школи, якісного рівня освіти.

Оскільки ніде немає ідеальної, досконалої школи, процес інновацій має бути безперервним у всіх навчальних закладах. Навіть найкращі з найкращих закладів освіти повинні постійно поліпшувати свою роботу, здійснювати пошук факторів, які можуть цьому сприяти. Впроваджувати інновації в школі – це

крок до поліпшення якості освіти. І, водночас, - це, все одно, що гребти проти течії: припини гребти – і тебе знову віднесе назад, у бік педагогічної рутини.

Л. Д. Домаш, директор Веселохутірського
НВК Чорнобаївської районної ради

Інноваційна діяльність у навчально-виховному комплексі «Дошкільний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»

Пошук ефективної відповіді на виклики часу вимагає від нас окреслення нових шляхів модернізації освіти і об'єднання зусиль суспільства, спрямованих на практичну реалізацію ефективної освітньої політики. Це, зрештою, має привести до накопичення і примноження інтелектуального капіталу нашого суспільства. Тому важливим завданням всього освітнього співавторства є генерування освітньої політики.

Головною метою, на мій погляд, є окреслення простої і зрозумілої програми дій, реалізація якої призведе до нової якості освіти на селі. Головне завдання сучасної української школи полягає в тому, щоб допомогти нашій дитині набути певних конкурентних переваг на сучасному ринку праці.

Якщо управлінські структури всіх рівнів на даному етапі не в змозі кардинально змінити умови, в яких перебуває сільська освіта, то нам - педагогам - практикам, доводиться забезпечувати не лише її керованість, а й впроваджувати в освітній простір нові досягнення передової педагогічної думки. Педагоги сільської школи змушені інтенсивно думати над тим, як жити далі. Не буде перебільшенням сказати, що центральною проблемою системи загальної середньої освіти в Україні є проблема сільської школи. Розв'язання складності і масштабності проблем наштовхує на думку про те, що її розв'язання не і може бути механічно запозичене. Його потрібно шукати на магістральному шляху розвитку сучасних соціокультурних систем. Результати наукових досліджень і передового досвіду дозволяють стверджувати, що формула сучасної, якісної загальної середньої освіти має такий вигляд:

- виявлення і постійного відстеження рівня розвитку природних обдарувань дитини через застосування освітніх технологій, індивідуалізації навчально-виховного процесу, до створення механізму досягнення учнем високих результатів в одній, або кількох сферах навчальної діяльності, широкої його соціалізації і зміцнення здоров'я.

Перш ніж говорити про проблеми, з якими доводиться сьогодні мати справу сільським освітянам, необхідно хоча би в декількох рисах охарактеризувати стан самого сільського укладу життя, який зазнав значних трансформацій за роки незалежності. Останні десять років на зміну соціальній однорідності сільського населення прийшло глибоке соціально-майнове розшарування. Кожна із соціальних груп, яка утворилася на селі, має

власні, відмінні від інших, освітні потреби і висуває різні вимоги до якості освіти. Тому основне протиріччя сучасної освіти на селі полягає не в низькій матеріально-технічній базі шкіл чи некомпетентності сільського вчителя. Проблема полягає в тому, щоб забезпечити широкий спектр освітніх послуг різного змісту, обсягу і якості для одних соціальних верств і зовсім інший рівень для інших. Повна руйнація комплексних сільськогосподарських підприємств призвела до зміни традиційного суспільно-державного замовлення сільської школи на масові професії для села. Таким чином, кардинально змінилася місія сільської школи.

Сучасна сільська школа змушена орієнтувати своїх випускників не на вибір сільськогосподарських професій, а в основному готувати їх до подальшого життя в місті. Новий капітал, який прийшов на село, розірвав збалансоване комплексне сільськогосподарське виробництво, виділивши в ньому найприбутковішу галузь - сезонне землеробство, яке дає значно вищу рентабельність і за значно коротші терміни, ніж скажімо, тваринництво, овочівництво, садівництво, яке потребувало і потребує значної кількості робочої сили. Звідси масові міграційні процеси, які потрясають сільські населені пункти і призводять до складної демографічної ситуації в сільській місцевості. Тому, як правило, сільська школа на сучасному етапі є малокомплектною і впроваджувати інноваційну діяльність в такому закладі освіти надзвичайно важко.

Сьогодні людство стоїть на порозі нового етапу свого розвитку: трансформуються простір і умови життя, змінюється світобачення, переглядається система цінностей. Людина починає замислюватися над сенсом свого життя, діяльності, освіти. Водночас, вона продовжує жити і поспіхом, переобтяжена буденними справами, її буття перетворюється на неузгодження з ритмами Всесвіту та власними біологічними. Одноманітне автоматизоване функціонування, в якому не лишається місця для розмірковування, духовно-душевної роботи. А без цього людина не може бути особистістю, прожити повноцінне життя і реалізувати свій духовний потенціал. Занурені в повсякденні клопоти, ми не завжди усвідомлюємо, що сьогодні маємо справу з новою дитиною, яку погано розуміємо, щодо якої застосовуємо старі схеми, які не оправдовують себе. Ігнорування специфіки перехідної доби може коштувати надто дорого. Тому своєчасно помічати нові тенденції, брати до уваги реальний життєвий контекст, рахуватися з вимогами нової епохи, об'єднувати в собі гнучкість з чіткою педагогічною позицією - важлива умова оптимізації діяльності сільської малокомплектної школи. Розуміючи виклики, які поставило перед нами сьогодні, педагогічний колектив Веселохутірського навчально-виховного комплексу поставив перед собою таку науково-методичну проблему: «Формування компетенцій життєвого самовизначення особистості через впровадження інноваційних технологій в навчальній та виховній роботі». Очевидним є те, що особливої уваги на нинішньому у етапі розвитку сільської школи потребує створення і діяльність навчально-виховних комплексів. Наш навчально-виховний

комплекс створений у 2003 році, він складається з двох підрозділів - дошкільного та шкільного. Дошкільний підрозділ забезпечує належний рівень дошкільної освіти дітей від одного до шести років, реалізуючи вимоги навчальної програми «Я у світі». Шкільний підрозділ, який складається з початкової школи, основної та старшої профільної школи, забезпечує відповідний рівень загальноосвітньої підготовки учнів згідно з вимогами Державного стандарту загальної середньої освіти. На наш погляд, навчально-виховний комплекс – одна з перспективних моделей, сучасного освітнього закладу на селі, що забезпечує всім дітям рівні умови для отримання освіти, її безперервності, наступності всіх компонентів навчально-виховної системи - мети, змісту, методів, засобів та індивідуальних форм. Відомо, що одним із провідних принципів освіти є принцип наступності і безперервності навчально-виховного процесу на всіх освітніх ланках та у межах кожного етапу. Тому розв'язання проблем наступності між садком і школою ми бачимо в об'єднанні цих ланок в єдиний комплекс. До школи ідуть першокласники, які перебували в цьому самому дошкільному закладі, а тому є можливість співпрацювати з вихователями, які знають цих дітей з ясельного віку. Протягом жовтня-листопада вчителі початкової ланки проводять ряд відкритих уроків для вихователів груп дитсадка, вихователі проводять заняття в групах для вчителів початківців. Такий обмін досвіду завершується круглим столом, на якому створюється план спільної роботи структурних підрозділів «дошкільний навчальний заклад» - «початкова школа», який включає в себе такі аспекти діяльності:

- методична робота;
- робота з батьками;
- виховна робота.

Із створенням навчально-виховного комплексу відбувся процес розширення дитячого контингенту, зміцнилася матеріальна база, зріс авторитет навчального закладу на селі. За словами А.С. Макаренка навчальний заклад став «колективом, що нагадує розширену сім'ю». Змінився статус школярів: вони не лише об'єкт виховних впливів учителів, а й суб'єкт виховного процесу стосовно вихованців дошкільної установи. Суспільне виховання дітей в умовах НВК відбувається організованіше: дитячий колектив, педагогів, батьків об'єднує педагогіка спільної турботи, емоційна прихильність між її членами, без чого марно чекати ефективності виховання дітей. НВК став організаційним початком керованого виховного середовища на селі – через залучення батьків, громадськості у виховну діяльність.

Великого значення під час організації навчально-виховної діяльності НВК різних видів набуває питання створення механізму ефективного управління закладом нового типу. Управлінська діяльність керівника НВК вимагає оперативності в розв'язанні найрізноманітніших питань, гнучкого підходу до реалізації численних завдань, що стоять перед закладом. На результативність роботи НВК впливають такі фактори:

- знання всіх і кожного члена педагогічного колективу;
- чіткий продуманий поділ і кооперація праці адміністрації навчального закладу;
- раціоналізація праці керівника;
- самоаналіз, рефлексія і самооцінка результативності організаційно-педагогічної діяльності.

Управління НВК здійснюється через планування, організацію і контроль. Після реорганізації загальноосвітньої школи в навчально-виховний комплекс перед колективом постало завдання створення єдиної системи освітнього простору, яка б забезпечила перспективну та поточну діяльність і детальне програмування. Для досягнення первинної мети - створення єдиного колективу батьків, вчителів, вихователів, об'єднання дошкільників та школярів в один колектив, було створено організаційно-методичні формації, розроблено їх функції в напрямку забезпечення діяльності НВК. Після досягнення первинної мети постало завдання - створення перспективного плану діяльності НВК, поетапне і безперервне просування до прогнозованого успіху. Особливістю планування стало те, що в усіх розділах річного плану було передбачено заходи, які б пройшли через структурний підрозділ «дошкільний навчальний заклад». У зв'язку із введенням програми розвитку дошкільників «Я у світі» істотних змін зазнають майже всі елементи дидактичної системи навчання, відбувається розвиток дошкільника на всіх етапах пізнавальної діяльності. У НВК проводиться моніторинг розвитку дошкільників, дані якого заносяться до таблиці моніторингу, який заповнюється на кожну дитину. Градація оцінювання компетентностей в дошкільлі розходиться з тією, яка чекає на учня при вступі до першого класу, тому таблиць моніторингу розвитку дошкільника передбачає не лише початковий, середній і високий ступені, а й достатній рівень.

Забезпечення реалізацій провідних завдань комплексу адміністрація навчального закладу окреслила однією ключовою фразою «від управління кожним структурним підрозділом до управління навчання кожної дитини». Комплекс повинен створювати такі умови, щоб ті компетенції, які були отримані дитиною в дошкільлі, продовжували розвиватися і закріплюватися в наступних підрозділах. Щороку в НВК видається наказ «Про забезпечення наступності і безперервності освіти в структурних підрозділах «дошкільний навчальний заклад», «початкова школа»». Адміністрація школи в повній мірі розуміє, що відсутність обов'язкової дошкільної підготовки призводить до того, що ресурс раннього дитинства належно не використовується, неекономно витрачається, якщо діти нерегулярно відвідують дошкільний заклад. Тому у Веселухутірському НВК всі учні першого класу мають дошкільну підготовку, а діти від 1,5 до 6 років відвідують дитячий садок.

У НВК, в його структурному підрозділі постійно діють такі гуртки: «Природолюб», «Знавців англійської мови», «Комп'ютерний», гурток «Бісероплетіння». Учителі та вихователі постійно простежують динаміку розвитку, індивідуальні зміни кожної дитини. У річному плані роботи

дошкільного навчального закладу і плані спільної роботи школи і дошкільної установи передбачені вимоги щодо організації умов, якості освіти, як дошкільця, так і початкової школи - цих перших сходинок, перших ланок неперервної освіти. Тут зосереджені всі проблеми розвитку дитячої (особистості, що є кінцевою метою освітнього процесу. Принципи гуманізації, інтеграції, диференціації є наскрізними, а відтак включають в дошкільця і початкову школу в систему неперервної освіти. Стратегічна мета педагогів і вихователів єдина - розвиток особистості, життєва компетентність дитини, спрямування її на творчість і реалізацію.

Кожного року в Веселохутірському НВК реалізується план спільної роботи структурних підрозділів. Обидві ланки освіти працюють над реалізацією спільної проблеми «Реалізація безперервності і наступності в дошкільній і початковій ланках освіти». У цьому плані зосереджені триєдині завдання педагогів: методична робота, виховна робота і робота з батьками. Початкова школа має продовжити лінію дошкільного розвитку, закріпити й розвинути в умовах шкільного виховання надбання дошкільного дитинства. І це, на нашу думку, важливий крок уперед, який має продемонструвати еволюційність розвитку дитини. Зміна соціального статусу малюка ще не означає, що він сам докорінно змінився. У нашому навчальному закладі ці цілі і завдання обох етапів освіти не розмежовуються. У Веселохутірському НВК всі ступені соціалізації дитини тісно пов'язані між собою.

У комплексі добре налагоджена методична робота: працює спільне методоб'єднання вихователів дошкільного закладу і вчителів початкової школи. Налагоджено роботу динамічної групи, до складу якої входять вихователь старшої групи, вчитель початкової школи, який буде навчати 1 клас, заступник директора з навчально-виховної роботи. Динамічна група працює над проблемою: «Реалізація Базового компонента дошкільної освіти в Україні». У плані роботи динамічної групи передбачено вивчення ряду питань, спрямованих на забезпечення адаптації і соціалізації вихованців дошкільного закладу.

Наполеглива робота у навчальному закладі проводиться в напрямку педагогізації батьків. Більше шести років продуктивно діє клуб батьківського спілкування «Авторитет», в секціях якого «Молода сім'я», «Сімейна розмова», «Сімейний вогник», «Батьківські проблеми» та «Контакт», проходять цікаві прес-конференції, ділові ігри, тренінги, засідання круглих столів, диспути. Такі форми роботи з батьками сприяють залученню батьків до реалізації завдань, що стоять перед сучасною школою.

Як показав досвід організації навчально-виховного процесу в НВК «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів», а саме за такими комплексами майбутнє освітнього простору на селі, оскільки діти від наймолодшого віку перебувають під впливом одного соціуму і єдиних вимог до освітньо-виховних характеристик. Позитивне середовище, в якому знаходяться дошкільники, впливає на їхній розвиток, емоційну сферу, компетентнісні показники розвитку особистості. У результаті спостережень за навчально-виховним процесом адміністрація НВК зробила висновки про те, що самих по

собі знань дитини про різні сторони життя замало, тому життєва компетентність дошкільника повинна передбачати не лише знання, а й уміння позитивно ставитися і адекватно діяти. Педагог в умовах НВК має можливість результативніше реалізувати індивідуальний підхід до кожної дитини, як до своєїрідної неповторної особистості, усвідомлюючи: кожна дитина не краща і не гірша за іншу. Діти просто різні.

Уважне і професійне ставлення педагогів навчально-виховного комплексу до вивчення особливостей розвитку, пізнавальних процесів дітей допомагає розв'язати низку реальних життєвих проблем: подолати відставання учнів у навчанні, виключити незадовільну дисципліну, сформувати готовність до шкільних навантажень, прогнозувати когнітивний розвиток дитини.

Значний вплив на розвиток сприйняття в дітей дошкільного і молодшого шкільного віку відіграють такі чинники:

- Сприйняття перетворюється в особливу пізнавальну діяльність.
- Зорове сприйняття є одним із провідних.
- Відбувається перехід від застосування предметних зразків до використання загальноприйнятих еталонів.

У результаті взаємодії управлінського складу, дошкільного відділення і школи в умовах НВК відбувається розвиток колективу, розробляються і проводяться спільні заходи, визначається перспектива розвитку освітнього простору на селі.

Взаємодія різновікових дитячих колективів в НВК сприяє налагодженню дружніх стосунків між всіма учасниками навчально-виховного процесу. Ця взаємодія є домінуючою у розвитку міжособистісних стосунків дітей сільського соціуму.

Залучення батьків вихованців до участі в організації пізнавальної, розвиваючої, виховної діяльності навчального закладу допомагає налагодити партнерські стосунки між батьками і педагогами значно раніше, ніж це відбувається в умовах школи. Надання батькам необхідної інформації, залучення їх до співпраці, організація заходів та формування спільних традицій у сім'ї і навчальному закладі, дозволяють ефективно реалізувати парадигму особистісно зорієнтованого виховання.

Сільська малокомплектна школа в умовах експериментальної діяльності

Важливість нашого зібрання сьогодні є очевидною. Проблема функціонування сільських малокомплектних шкіл сьогодні є надзвичайно важливою. У боротьбі за виживання сільська школа втратила дорогоцінний час. Прірва, яка утворилася між школою на селі і міською школою, є відчутною. Не випадково на часі постало питання удосконалення професійної компетентності сільських вчителів, введення сільських шкіл у сучасний інноваційний освітній простір

Педагогічні вимоги, згідно з якими формується професіоналізм учителя	Реальний стан в сільській освіті	Перспективи подолання депресивного стану
Учитель повинен систематично займатися самоосвітою, прогнозовано організовуючи свою працю, заздалегідь плануючи свою діяльність, визначаючи час і місце для самостійної роботи, розумно поєднуючи працю і відпочинок.	Самоосвітою сільський учитель практично не має можливості займатися через завантаженість годинами, а відповідно кількість підготовок до уроків складають до 24 на тиждень. Підсобне господарство, яке змушені тримати 87% учителів, не дозволяє заздалегідь спланувати діяльність для самостійної роботи, можливість відпочинку.	Організаціо-методичне забезпечення відповідних умов для підготовки вчителя до занять, ведення вчителем особистого річного плану професійного зростання. Посилення соціальної захищеності сприятиме скоординованості сільського вчителя на основній діяльності.
Науково організовувати педагогічну роботу. Працювати з літературними джерелами (суцільне і вибіркоче читання, побіжний перегляд, виділення істотного, основного).	Слабко поставлена робота по організації наукової праці, пасивність учителя, втрата пізнавальних інтересів.	Наукова організація навчально-виховного процесу, проведення теоретичних і практичних семінарів з теми: 1. Теоретичні основи самовдосконалення особистості педагога. 2. Розвиток творчих здібностей сільського

		вчителя. 3. Теорія педагогічного винахідництва. 4. Наукова організація праці учителя сільської школи.
Добирати потрібну літературу, орієнтуватися в каталогах, тематичних словниках, довідковій літературі, періодиці.	Неможливість варіативного опрацювання літературних джерел через їх відсутність. Віддаленість школи від методичних центрів, бібліотек, застарілість навчально-методичної літератури.	Надання методичної допомоги вчителю на місцях, проведення внутрішкільних методичних об'єднань, створення регіональної програми з забезпечення методичної допомоги учителям. Поновлення бібліотечних фондів шкіл.
Акмеологічне моделювання педагогічної діяльності. (Акмеологія – нове учіння про інтеграцію в освіті, це синтез педагогіки і психології розвитку, це наука про саморозвиток особистості як суб'єкта життєдіяльності в освітній сфері).	Психолого-педагогічна діагностика діяльності вчителів сільських шкіл застосовується не належним чином. Не використовуються принципи саморозвитку особистості: свободи вибору, відкритості, діяльності, зворотнього зв'язку	Переведення навчально-виховного процесу на діагностичну основу, прогнозувати роботу вчителя. Допомога психологічної служби.
Адекватно оцінювати виконану роботу, виявляти причини невдач, помилок, визначати шляхи їх усунення.	Відсутні основи аналітико-прогностичного спрямування роботи вчителя	Допомогти кожному учителю знайти методи, які в особистому плані більше підходять для нього, відповідають його цілям, завданням і проблемам.
Умови праці сільського вчителя повинні бути комфортними, адміністративний тиск на педагога відсутній.	Бюрократична некомпетентність органів управління освітою, постійна суспільна критика, загроза втрати місця роботи через скорочення штатів, закриття школи.	Стабільність розвитку сільської школи, компетентне управління процесом освіти на селі. Державна і регіональні програми на підтримку сільських шкіл

Важливою проблемою розвитку сільської школи є втрата діяльнійсної автономії вчителя. А між тим стрижнем європейської культури і освіти є ідея автономності особистості як мети виховання й освіти. Для вчителя сільської школи важливим є набуття умінь самостійно приймати рішення, що стосуються різноманітних сфер навчально-виховної діяльності, уміння давати якісні знання невеликій кількості учнів у класі чи соціальній мікрогрупі, добре знати свій предмет, бути підготовленим до проведення споріднених навчальних дисциплін в разі відсутності учителя, самостійно, систематично продумувати свою практику і експериментальну роботу, уміти оптимально використовувати час, що вивільняється на певних етапах уроку.

Які ж стратегічні зміни повинна пройти сільська школа на шляху до автономії діяльності вчителя.

1. Включати педагогів у процес прийняття управлінських рішень.
2. Підвищувати повагу до сільського вчителя в полікультурному освітньому просторі.
3. Забезпечувати педагогічні умови для отримання кращих результатів у викладанні.
4. Стимулювати здібності сільського вчителя в намаганнях зайнятися іншими напрямками в педагогічній роботі.
5. Захищати учителя від можливої залежності від батьків, політиків, шкільного диктату.
6. Стимулювати прояви самоудосконалення та креативності.
7. Створювати продуктивні й ефективні зв'язки батьківської громади і школи.
8. Передбачати час і можливості для реалізації інноваційних проєктів.

Тож як реалізувати інноваційні проєкти в сільській школі. Хто працював у СМШ мабуть розуміє, що зробити це надзвичайно складно. Інновації, які народжуються на кафедрах людьми, не зовсім обізнаними з реаліями освіти села, з її підводними і надводними рифами, часто є штучними і малопродуктивними. Як зробити інновації дієвими, продуктивними? З чого почати? На нашу думку, з психолого-педагогічної діагностики. Колись ці терміни були головними у роботі керівників освіти різного рівня. Сьогодні інтерес до них знизився. Інформаційні технології завойовують освітній простір і це добре, і це потрібно, але чи не забули ми про Лідію Семенівну чи Любу Іванівну, для яких ІКТ, що волю обух. За нашими дослідженнями 85 % вчителів СМШ не працюють постійно з компютером, бо його в них немає, не говорячи вже про Інтернет. Чи зміниться ситуація в майбутньому? Не впевнений. Хочеться навести слова швейцарського журналіста, про те, що вчитель сьогодні перебуває під перехрестям чотирьох вогнів: вимагає держава, вимагають учні, батьки, вимагає власна душа. Держава вимагає неухильного дотримання і виконання навчальних програм, учні якісних знань, батьки вважають, що це школа гальмує розвиток їхнього чада, а вчитель хоче випускати в світ розумних і конкурентоздатних учнів. Завдання організатора освіти яскраво і точно визначив видатний педагог В.О.Сухомлинський: „Якщо ви хочете, щоб

педагогічна робота приносила вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворювалося в нудну, одноманітну повинність, введіть кожного вчителя на щасливу стежину дослідження. Стає майстром педагогічної праці, звичайно, той, хто відчув себе дослідником ...” Учителі і керівники сільської школи повинні:

- чітко обґрунтувати доцільність педагогічної діяльності;
- розуміти важливість, істотність педагогічної діяльності (з чого починати, до чого йти, що педагогові потрібно розвинути в процесі педагогічної праці);
- розробити засоби та методи педагогічної взаємодії, які стануть мірилом ефективності ланок учитель ↔ учень, керівник ↔ учитель;
- націлити педагогічний колектив на подолання стереотипів, які гальмують, старих систем.

Невже вчителі, не забезпечуючи високопрофесійної віддачі, свідомо не хочуть ефективно навчати і виховувати дітей. Може, у них не виходить не від бажання, а від неуміння?

Головне зрозуміти, що без врахування індивідуальних особливостей учителя, його людської особистості, професійної культури нам не вирішити питання, які поставлені перед сучасною школою.

Чому в школах із року в рік повторюються одні й ті ж недоліки, хоча колектив добросовісно планує, як їх попередити, усунути і добросовісно намагається це зробити. Основна причина цього феномену в тому, що при усуненні усвідомлених недоліків, робота, як правило, ведеться з усіма вчителями без врахування їх індивідуальних особливостей і запитів.

У 2005 році на базі Степанівської загальноосвітньої школи I-II ступенів створений експериментальний майданчик з вирішення проблеми організації навчально-виховного процесу в сільській малокомплектній школі на основі інтерактивних технологій навчання та з метою удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників сільської малочисельної школи. Мета експериментального майданчика – створення моделі організаційно-методичної роботи з розвитку професійної компетентності вчителів сільської малокомплектної школи .

Об’єкт дослідження – процес удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників сільської школи у процесі використання інтерактивних технологій навчання.

Предмет дослідження – форми, методи, прийоми інтерактивних технологій навчання, планування роботи вчителя, розробки тематичних модулів та навчальних міні-модулів, організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності педагогічних працівників СМШ.

Відповідно до об’єкта, предмета та мети дослідження сформована **загальна гіпотеза дослідження**, яка ґрунтується на розумінні необхідності вирішення проблем організаційного і методичного забезпечення роботи з педагогічними працівниками сільської малокомплектної школи на основі використання інтерактивних технологій навчання.

Методична рада школи запропонувала педагогічним працівникам до обговорення і затвердження річний план роботи школи, який презентував експериментально-дослідницьку діяльність колективу у декількох розділах:

3. Організаційно-методична робота з педагогічними кадрами;
4. Організація контрольної-аналітичної діяльності;
5. Організація експериментальної діяльності.

На 2008-2009 навчальний рік 5 розділ річного плану має такі позиції:

№	Завдання та зміст діяльності	Термін виконання	Контроль інформаційного забезпечення	Відповідальний	Примітка
1	Контроль за оформленням календарних проектів навчальних міні-модулів та модулів додаткової взаємодії	03-07. 09	НД, НЗ	Д, З	Експ. класи
2	Діагностування, самодіагностування педагогічних працівників	10-14. 09	Картки діагностики, анкети, ТЕО	З	
3	Удосконалення планів професійного зростання педагогів	10-14. 09	ТЕО	Д,З	
4	Записи до планів професійного удосконалення	10-14.09	Записи	З	
5	Створення інформаційного банку професійних проблем, що виникають у роботі вчителя СМШ	Протягом вересня	Інформація, ТЕО	Д,З	
6	Затвердження розкладу занять школи додаткової взаємодії	Перший тиждень	Розклад	Д	
7	Розробка бібліографічного релізу з проблеми експериментальної діяльності	Протягом семестру	Анотований каталог	Творча група	
8	Організація самоосвіти та проведення консультацій для вчителів школи	Протягом семестру	Співбесіда	Д,З	

9	Засідання ТЕО та творчої групи	22-26. 10	Засідання	КТЕО, КТГ, З	
10	Підготовка і проведення засідання творчої групи директорів СМШ Черкаської області	12-16. 11	Засідання ТГ	Члени творчої групи	
10	Розробка індивідуалізованого та диференційованого підходу до організації навчання у школі додаткової взаємодії	26-30. 11	Районний семінар заступників директорів	Д, З	
11	Організація та проведення «круглого столу» з проблем сільської малокомплектної школи за участю науковців	3-7.12	ТЕО, Семінар-тренінг	Д,З	
12	Розробка методичних рекомендацій «Проведення та планування різних типів міні-модулів»	Січень	Вчена рада, МР	АЕ, В	
13	Підготовка до друку статей вчителів школи Пилипенко Л.П., Дзети Л.П., Котенко Т.О., Федоренко Л.М.	До 1.02.08	Редакція	АЕ, В	
14	Засідання ТЕО, ТГ	Згідно плану	ТЕО, ТГ	КТЕО, КТГ, З	
15	Розробка методичного посібника «Автономна діяльність вчителя сільської малокомплектної школи»	До 03.03.08	Вчена рада, МР	АЕ, В	
16	Створення банку науково-методичних,	До кінця року	МР	АЕ, З, В	

	дидактичних матеріалів з досвіду роботи школи				
17	Моніторинг ефективності навчально-виховного процесу в СМШ. Обробка та аналіз результатів	Травень	Діагностика МР	Д, З	
18	Розробка плану роботи на наступний навчальний рік	Червень	Засідання МР	ГМР, Д, З	

Створення моделі організаційно-методичної роботи з педагогічними працівниками сільської школи з метою удосконалення їх професійної компетентності розпочали з проведення педагогічної діагностики і прогнозування рівнів компетентності педагогічних працівників, а також визначення психолого-педагогічної підготовки вчителя до впровадження інновацій. Модульне навчання взяли як основу реалізації соціально-педагогічної ініціативи, спрямованої на створення нової практики освіти, яка відрізняється від існуючої змістом, організаційною структурою. Школа уклала угоду з лабораторією сільської школи АПН України про розроблення науково-експериментальної бази для проведення досліджень на експериментальному майданчику, відпрацювання організаційно-педагогічних засад та новітніх технологій навчання. Отже, поступово відбувався процес переходу на новий зміст освітньої діяльності. Управління школою на діагностичній основі дозволяє учителям оволодіти рівнями методології діагностування, самодіагностування, а також діагностування учнів. У межах даного проекту була також проведена підготовка педагогів до проведення діагностування. Прогнозування професійного зростання дозволяє вчителю обґрунтувати доцільність його діяльності. На базі досліджень, проведених у сільських школах Драбівського району Черкаської області, були видрукувані методичні рекомендації «Психолого-педагогічна діагностика сформованості професійної компетентності вчителів сільської школи».

Науково-методичне забезпечення основної школи відбувається в умовах реалізації і адаптування технологій і методик навчання для сільської школи, критеріїв результативності навчальних міні-модулів, сучасних підходів до організації навчальних занять в умовах сільської мало наповнюваної школи. Протягом року відбувався перехід до модульного структурування навчальних програм і предметного забезпечення. Педагогічною радою був затверджений експериментальний навчальний план основної школи, а також складений відповідно до навчального плану розклад дидактичних міні-модулів. Розроблені учителями плани-проекти навчальних курсів обговорювались на засіданні творчо-експериментального об'єднання вчителів-предметників. Для реалізації соціально-педагогічних ініціатив, спрямованих на створення нової практики освіти використовуємо основні технології інтерактивного навчання: кооперативне навчання, навчання в дискусії, ситуативне моделювання.

Оволодіння інтерактивними технологіями відбувалось під час навчального семінару-тренінгу з інтерактивних технологій. Основною формою навчально-виховного процесу в школі є 30-хвилинний міні-модуль. Нами розроблені проекти 4 типів міні-модулів, які є складовими логічного процесу оволодіння знаннями, уміннями та навичками: інформаційно-мотиваційний, діяльнісно-розвиваючий, результативно-оцінювальний, творчо-узагальнюючий. Визначена структура цих міні-модулів та їх відсоток у процесі вивчення тематичних модулів. Розробка перспективної системи планування та проведення навчальних міні-модулів, використання інтерактивних методів та прийомів навчально-виховної діяльності під час проведення міні-модулів різних типів, формування вміння педагогів планувати певний тип міні-модуля, забезпечувати теоретико-методичну підготовку педпрацівників з питань методики проведення навчальних міні-модулів, удосконалення умінь та навичок аналізу та самоаналізу – ось результати роботи постійнодіючої творчої групи, яка працювала над проблемою «Удосконалення планування та проведення навчальних міні-модулів»

Дієвим чинником і засобом упровадження інтерактивних технологій в освітній процес є модель безперервної методичної підготовки вчителів сільської школи. Дана модель базується на чотирьох модулях: «Теорія», «Практика», «Технології», «Компетенції»

Модуль «Теорія» - це робота методичної ради школи, теоретико-практичного семінару, об'єднані педагогічні ради, семінари-тренінги, професійне навчання педагогів, педагогічні читання.

Модуль «Практика» включає в себе професійну діагностику, самоосвіту вчителів, постійнодіючі творчі групи, категорійні семінари, творчо-експериментальне об'єднання, майстер-клас, дистанційну підготовку.

Модуль «Технології» - це моніторинг роботи сільської мало комплектної школи з розвитку професійної компетентності, створення річного плану професійного зростання педагогів, аналіз психологічної підготовки до роботи в умовах СМШ, навчально-дослідна та науково-дослідна діяльність в умовах експерименту, розвиток педагогічного колективу, персонал-технології вчителів перехід до автономної діяльності вчителя сільської школи.

У напрямку нормативно-правового забезпечення диверсифікації базової середньої освіти було здійснено розробку навчальних проектів дидактичних міні-модулів і тематичних модулів. З 2006/2007 навч. році розпочала роботу школа додаткової взаємодії, з 2008/2009 навч. року при школі функціонують студії для обдарованих дітей.

Сьогодні освітній простір села потребує нової парадигми, що узагальнює в собі різні, найбільш прогресивні ідеї.

Важливим у нашій експериментальній діяльності є усвідомлення синергетичних принципів, які лежать в основі педагогічної інноватики – нового напрямку педагогіки про взаємовідносини та взаємодію всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, які мають чіткі переконання щодо постійного оновлення освітнього процесу внаслідок якісних змін.

Застосування моніторингу на різних рівнях управління навчальним закладом

Думаю, що всі погодяться з незаперечною істиною сьогодення - проблема модернізації управління навчальним закладом є невідкладною для успішного реформування національної освіти. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. розкрито основні цілі та напрямки модернізації управління. Тому стає зрозумілим, чому сьогодні дієвою буде тільки демократична, державно-громадська та відкрита модель управління.

В. О. Сухомлинський відзначав, що, для того, щоб досягти результативного керівництва сучасною школою, потрібно «... глибоко і всебічно знати стан справ на кожній ділянці, вміти виявляти причини, аналізувати їх правильно і своєчасно реагувати на запити колективу». Сучасна педагогічна наука переконує, що шлях до демократичної моделі управління лежить через моніторингові дослідження - систему аналізу і прогнозування, яка дозволяє відстежувати всі освітні процеси в динаміці.

Тому, опрацювавши відповідну наукову літературу, вивчивши досвід роботи НВК № 102 м. Дніпропетровська, НВК № 150 м. Донецька, адміністрація нашої школи спільно із методичною радою та соціально-психологічною службою розробила модель системи моніторингу для НВЗ I-III ступенів.

Які цілі ми ставимо, здійснюючи моніторингові дослідження:

- Підвищення ефективності діяльності НВЗ.
- Забезпечення наукового підходу в управлінні НВЗ.
- Забезпечення якісного рівня освіти.
- Коректування окремих ланок функціонування освітньої системи НВЗ на основі даних моніторингу.
- Прогнозування подальших тенденцій розвитку освітнього процесу, що створює передумови розвитку і удосконалення.

Наша система моніторингу має п'ять основних напрямків:

- Управлінський моніторинг.
- Педагогічний моніторинг.
- Моніторинг якості освіти.
- Психологічний моніторинг.
- Моніторинг оздоровчої функції.

Сутність *управлінського моніторингу* полягає в здійсненні комплексного аналізу навчально-виховного процесу в НВЗ за різними групами показників для вироблення управлінського рішення та оцінюванні якості управління в НВЗ I-III ступенів. Моніторингові дослідження в цьому напрямі направлені на:

1. Аналіз ефективності управління НВЗ (метод кваліметричної оцінки).

2. Виконання законів про освіту, нормативно-правових документів.
3. Виявлення рівня розвитку освіти в НВЗ.
4. Аналіз стану кадрового забезпечення навчального закладу.
5. Аналіз стану матеріально-технічного забезпечення навчального закладу.
6. Аналіз структури управління розвитком професійної майстерності педпрацівників.
7. Розвиток і результативність виховної системи школи.

Педагогічний моніторинг передбачає тривале спостереження за явищами педагогічної діяльності, здійснення аналізу професійного рівня педпрацівників та експертне оцінювання результатів їх діяльності. Моніторингові дослідження в напрямі педагогічного моніторингу направляємо на:

1. Виявлення рівня педагогічної майстерності вчителів школи.
2. Відстеження динаміки підвищення фахового рівня педпрацівників.
3. Оцінювання результативності роботи вчителя, класного керівника, МО.
4. Оцінювання результативності роботи вчителя за атестаційний період.
5. Визначення рівня інноваційної діяльності педагогічних працівників.
6. Оцінювання якості самоосвіти педпрацівника.
7. Моніторинг уроку.

Педагогічний моніторинг в даній структурі виконує ряд функцій: сприяє розвитку творчої ініціативи вчителів та учнів; визначає результативність роботи педпрацівника, що стає основою для встановлення йому під час атестації кваліфікаційної категорії; дає можливість об'єктивно визначити рейтинг учителя класного керівника, МО в педагогічному колективі.

1. Виявлення рівня успішності і вихованості учнів школи.
2. Оцінювання якості освіти із базових дисциплін.
3. Аналіз стану викладання базових предметів.
4. Визначення рейтингу успішності класів.
5. Аналіз участі учнів школи у роботі гуртків, секцій.
6. Аналіз участі учнів школи в олімпіадах, МАН, конкурсах.
7. Аналіз вступу випускників до ВНЗ.
7. Оцінювання якості освіти із профільних дисциплін.

Здійснюючи *моніторинг оздоровчої функції*, ми маємо можливість виявляти тенденції у стані здоров'я наших учнів протягом певного періоду, прогнозувати та здійснювати корекцію його розвитку.

Дослідження в цьому напрямі направлені на:

1. Дотримання правил техніки безпеки в навчально-виховному процесі.
2. Аналіз стану медичного обслуговування та харчування учнів.
3. Визначення рівня захворювань учнів та здоров'я учнів.
4. Аналіз стану фізичного, психічного, розумового та духовного здоров'я учнів.
5. Відстеження динаміки оздоровлення учнів.

6. Відстеження динаміки розумової працездатності учнів.

8. Аналіз стану організації оздоровлення та літнього відпочинку дітей.

Психологічний моніторинг передбачає постійне відстеження певних особливостей у ході навчальної діяльності школярів та під час оперативного впровадження коригуючих впливів як у навчальний процес, так і в індивідуальну особистість.

Моніторингові дослідження в напрямі психологічного моніторингу направляємо на:

1. Аналіз соціально-психологічного клімату в учнівському та педагогічному колективах.
2. Визначення рівня інтелектуальних здібностей учнів, їх моральної позиції.
3. Вивчення рівня міжособистісної комунікації.
4. Вивчення рівня дотримання вчителем психологічних основ процесу навчання.

Використання нашої моніторингової системи досліджень, передбачає участь всіх об'єктів навчально-виховного процесу в школі: учнів, педагогів, класних керівників, соціально-психологічної служби, адміністрації, батьків і т. д. Технологію моніторингових досліджень проводимо у три етапи:

I- підготовчий

На цьому етапі визначаємо мету, об'єкт та коло учасників моніторингу; встановлюємо терміни; вивчаємо відповідну літературу та пакет документів, за якими буде здійснюватися дослідження.

II - практичний

На другому етапі здійснюємо:

- Збір інформації шляхом застосування основних методів моніторингу: спостереження, тестування, анкетування, бесіди, відвідування уроків, виховних заходів, проведення контрольний робіт, зрізів знань та ін.
- Пошук слабкої ланки у НВП.
- Визначаємо критерії та показники оцінювання

Коротко зупинюсь на характеристиці деяких педагогічних методів II етапу моніторингових досліджень.

Залежно від характеру участі учасників моніторингових досліджень, вони поділяються на пасивні (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності та ін.) та активні (анкетування, тестування, соціометричні виміри, апаратно-технічні методи).

Які методи можна використати для забезпечення якісного, об'єктивного, надійного моніторингу?

Метод спостереження - найбільш доступний спосіб збору інформації. Проте, щоб виключити суб'єктивність і однобічність, спостереження повинні здійснювати кілька учасників моніторингу.

Метод анкетування дозволяє з'ясувати не тільки думки, які нас цікавлять, а й вивчити схильності, зв'язки, оцінні судження досліджуваних. Анкетне опитування можна проводити письмово або на комп'ютері. Результативність його залежить від ряду умов: результати опитування не будуть використані на

шкоду, формулювання запитань мають бути чіткими, ясними, доступними. Запитання можуть бути відкритого характеру (коли опитувані самі придумують відповідь), закритого (коли пропонується ряд можливих відповідей), напіввідкритого (коли до переліку можливих відповідей, вони дописують свої).

Метод бесіди зобов'язує прислухатись до думок, суджень об'єктів моніторингу, щоб правильно визначити сутність проблеми.

Метод соціометричного вибору допомагає проникнути у взаємини досліджуваного колективу, виявити різні мікрогрупи.

Метод ранжирування - це розташування за значимістю (за рангом). Можна застосовувати стосовно особистості та для з'ясування її орієнтирів.

Анкета-інтерв'ю має перевагу перед іншими методами у тому, що вона поєднує програмовані запитання і бесіду. Інформацію отримують безпосередньо в контакт із досліджуваним. Цей метод включає також елементи спостереження та створення ситуацій.

III - завершальний

На третьому етапі здійснюємо:

- Аналіз і систематизацію отриманої інформації.
- Робимо висновки, направлені на усунення виявленої слабкої ланки.
- Готуємо рекомендації щодо корекційної роботи.
- Приймаємо управлінське рішення.

Наприклад, виявивши спад рівня вихованості учнів середньої ланки, на засіданні МО класних керівників розробили пам'ятку «Рекомендації щодо форм і методів підвищення рівня вихованості учнів та шляхи формування творчої особистості»; соціально-психологічна служба школи склала програму регулювання та корекції рівня вихованості учнів середньої ланки. На педраді затвердили систему заходів виховного впливу на учнів, видали наказ про недоліки і упущення в роботі класних керівників 5-9 класів.

Безперечно, що основна мета моніторингу якості освіти у навчальному закладі полягає у визначенні рівня засвоєння змісту освіти, виявленні причин, факторів, які впливають на якість та здійснення результативного коригування навчальним процесом з метою підвищення знань учня. У Державних стандартах якості освіти чітко визначено основні критерії освітнього рівня учня: рівня його знань та рівня сформованості практичних умінь і навичок.

Коротко зупинюся, як в школі діє система збору та аналізу інформації про навчальні досягнення учнів.

Класні керівники, класоводи складають в кінці I семестру, II семестру та навчального року моніторингову карту успішності учнів класу за результатами досягнень із навчальних предметів. Обробивши та узагальнивши результати, моніторингу з допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel вони мають інформацію про навчальні досягнення класу за рівнями та про рівень навчальних досягнень із базових предметів за середнім балом із предметів інваріантної складової навчального плану. Також із моніторингової карти успішності беруться дані про рейтинг успішності учнів по школі. Особливу

увагу зосереджуємо не лише на дітях, які мають найвищий та найнижчий освітній рівень, а й на так званій «золотій серединці» .

Узагальнивши дані по школі, заступник директора з навчально-виховної роботи складає моніторингову карту успішності учнів школи, на основі якої шкільний парламент та рада школи визначає «Найуспішніший клас школи», «Лідерів знань». У класах, які викликають занепокоєння, здійснюється відповідна система заходів, які забезпечують підвищення рівня знань, умінь та навичок учнів.

Двічі на рік інформуємо в шкільній газеті «День за днем» про результати моніторингу навчальних досягнень учнів нашої школи.

Перевага такої системи моніторингових досліджень в тому що вона дозволяє відстежувати успішність не лише конкретного класу в цілому, а й успішність кожної дитини школи. Педагоги мають можливість не лише вчасно їй надати допомогу в ліквідації прогалин в знаннях, а й створити всі умови для навчання та розвитку, адже так важливо, щоб вона повірила в свої можливості навчатися краще.

Учителі-предметними після діагностичних К/Р, оцінювання за семестр складають моніторингову карту успішності учнів із свого предмета. Обробивши результати, будують діаграми, графіки, які в подальшому можна використати з метою аналізу навчальних досягнень учнів школи в межах предмета рівнями за середнім балом. Коли вивчені дітьми всі навчальні теми із предметів, які передбачені навчальними програмами, вчителі-предметники на початку квітня здійснюють моніторинг рівня знань учнів з предмета результатами тематичного оцінювання. Що це дає? По-перше, вчитель бачить, на які навчальні теми йому варто звернути увагу під час повторення навчального матеріалу за рік, по-друге, дозволяє систематично відстежувати результати якості викладання свого предмета та грамотно здійснювати корекцію знань .

Дирекція школи велику увагу приділяє порівняльному моніторингу навчальних досягнень учнів школи за три роки та моніторингу навчальних досягнень учнів перехідних класів - 4, 9 кл. за чотири і дев'ять років відповідно). Адже за рахунок змін у змісті та організації освітнього процесу можуть бути в подальшому в більшому обсязі враховані схильності, здібності, запити та інтереси дітей. У кінці року також узагальнюються дослідження участі учнів у роботі гуртків, секцій; результати участі в олімпіадах, МАН; вступ до ВНЗ та ін.

Цифри і факти змушують педагогічний колектив школи шукати шляхи підвищення рівня якості освіти в школі. Моніторинг дає нам змогу аналізувати академічні результати успішності учнів, контролювати рівень викладацької діяльності, прогнозувати кінцеві рівні навчальних досягнень учнів та проектувати плани успішного навчання наших дітей.

Організацію проведення моніторингових досліджень можна показати на прикладі моніторингу якості освіти із базових дисциплін.

I етап. *Ставимо мету:* виявити рівень знань учнів 3-11 класів з базових дисциплін відповідно до вимог Державних стандартів.

Завдання:

1. Оцінити навчальну спроможність учнів 3-11 класів до опанування навчальним матеріалом із базових дисциплін та виявити тенденції в підвищенні успішності.
2. Визначити причини, що впливають на рівень знань учнів, та шляхи їх подолання.
3. Прийняти управлінські рішення.
4. Скласти програму регулювання та корекції рівня знань учнів 3-11 класів з базових дисциплін відповідно до вимог Державних стандартів.

Коло учасників моніторингу: адміністрація школи, керівники МО, вчителі, учні, батьки.

Вивчення нормативних документів: опрацювання Державних стандартів, навчальні програми, рекомендації ОПОПП щодо викладання базових предметів, навчальний план школи і т. д.

Встановлюємо терміни: протягом 2005-2006 н.р. в три етапи:

- 1) попереднє оцінювання (діагностичні контрольні на початку року)

Інструментарій: діагностичні К\Р, тести, зрізи знань, анкети, документація та ін.

У кінці вересня адміністрація школи проводить діагностичні к/р, тести. На основі аналізу цих к/р вчителі-предметники для кожного класу складають на поточний навчальний рік план корекції знань із предмета, а класні керівники за результатами попереднього оцінювання оформляють моніторингову карту.

Так, опрацювавши дані таблиць, заступник директора із НВР виявила, що найнижчий рівень знань на початку 2005-2006 н.р. учні показали із фізики. З допомогою порівнювання за діаграмами визначили клас, у якому найнижчий рівень навчальних досягнень із фізики - 10.

Так, виявивши, що учні 10 кл. мають найнижчий бал із фізики по школі, звертаємось до графіка «Рівень досягнень учнів 10 кл. із базових дисциплін» і відзначаємо, що в цьому класі низький рівень знань у десятикласників не лише із фізики, а й з ряду інших предметів.

На основі цих даних адміністрація школи приймає рішення: здійснити експертизу стану викладання фізики в 7-11 класах та внутрішньошкільний контроль в 10 класі, залучивши до визначеного раніше кола учасників психологічну службу.

Обов'язково даний моніторинг передбачає здійснення поточного оцінювання (зрізи знань на кінець I семестру).

Експертизу стану викладання предметів здійснюємо також засобом моніторингових досліджень в певній системі:

- відстежуємо професійну майстерність вчителів, які викладають даний предмет;
- аналізуємо методичне забезпечення та планування процесу викладання;

- засобом анкетування, відвідування позакласних заходів із предмета робимо висновок про позакласну роботу із предмета відстежуємо за кілька років результати роботи вчителів-предметників із обдарованими дітьми;
- визначаємо рейтинг відвіданих уроків вчителів, які викладають даний предмет та порівнюємо рівень навчальних досягнень учнів (метод середнього балу) за кілька років;
- обов'язково здійснюємо кваліметричну оцінку діяльності навчального кабінету за розробленими показниками

Аналізуючи дану систему моніторингу, можна побачити, що, здійснюючи моніторинг якості освіти із базових дисциплін, нам тепер доводиться паралельно проводити дослідження із управлінського, кадрового та психологічного моніторингу. У цьому і заключається глибина, достовірність, аналізу засобом моніторингу.

Систематизувавши всю інформацію, адміністрація школи і методична рада складає моніторингову карту рівня викладання та якості знань, умінь і навичок учнів, в якій узагальнюється отримана інформація методом кваліметрії. Оцінюються за чотирма рівнями такі параметри:

1. Методичне забезпечення процесу викладання.
2. Рівень діяльності вчителя у процесі викладання.
3. Рівень НПД учнів у процесі навчання.
4. Професійна майстерність.
5. Індивідуальна робота вчителя.
6. Позакласна робота із предмета.
7. Робота із документацією.
8. Навчальний кабінет.
9. Планування.

До речі кваліметричну оцінку діяльності навчального кабінету методична рада здійснює в серпні кожного року. Ці дані дирекція школи враховує, при оплаті за завідування кабінету вчителю.

На завершальному етапі моніторингу якості освіти із базових дисциплін здійснюємо корекцію. Методичне об'єднання вчителів математико-природничого циклу розробили із вчителями фізики рекомендації щодо підвищення якості навчання недоліків у стані викладання фізики. На психолого-педагогічному семінарі розробили систему заходів щодо підвищення інтересу в учнів до вивчення фізики, розробили пам'ятку «Рекомендації щодо форм і методів підвищення рівня навченості учнів та шляхи формування творчої особистості».

Соціально-психологічна служба школи на підставі психологічних досліджень: вивчення рівня розвитку інтелекту, мотиваційної сфери, темпових показників, з урахуванням їхніх реальних навчальних досягнень складала прогнози для кожного учня 10 класу. Аналіз результатів діагностичного вивчення інтелектуальних здібностей учнів 10 класу виявив необхідність проведення психологічної корекції розумового розвитку окремих груп учнів, які мають рівень IQ нижчий від середнього чи низький. Проведена діагностика

наприкінці навчального року засвідчила позитивні зміни рівня інтелектуального розвитку із тими учнями, з якими проводили корекційну роботу.

Вчителі фізики склали план корекції знань учнів 7-11 класів із фізики. Адміністрація школи видала наказ «ПРО СТАН ВИКЛАДАННЯ, ДОТРИМАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИМОГ ДО ЗМІСТУ ТА ОБСЯГУ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ТА РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З ФІЗИКИ».

Учителі фізики на початку квітня здійснили моніторинг рівня знань учнів 10 класу з предмета результатами тематичного оцінювання, щоб побачити, на які навчальні теми йому варто звернути увагу під час повторення навчального матеріалу за рік та грамотно здійснювати корекцію знань.

У кінці навчального року адміністрація здійснює *завершальне* оцінювання знань учнів із фізики шляхом контрольних робіт, тестів, аналізу ДПА, яке показує чи є результат від проведеної корекційної роботи та прогнозування.

Педагогічний моніторинг

Систематичне і об'єктивне оцінювання наслідків роботи - важлива складова управлінської діяльності. Оцінюється не стільки процес, скільки якість, результативність діяльності педагогів школи, їхнє творче зростання у ході вирішення науково-методичної проблеми школи. На жаль, критерії оцінювання педагогічної праці вчителя, кінцевого її результату розроблені недостатньо. Так, оцінюючи результати діяльності вчителя за атестаційний період, атестаційна комісія школи користувалася розділом 4 Типового Положення про атестацію педагогічних працівників України із змінами і доповненнями. Та чи можна об'єктивно встановити кваліфікаційну категорію вчителю, користуючись тільки запропонованими в Положенні критеріями, які, до речі, розроблені 8 років тому? Тому з метою об'єктивного оцінювання професійної діяльності педагога за атестаційний період, адміністрація спільно з атестаційною комісією розробила власну технологічну карту оцінки професійної діяльності педагога в період атестації.

Тепер атестаційна комісія школи встановлює кваліфікаційні категорії вчителям, користуючись Типовим Положенням про атестацію педагогічних працівників України із змінами і доповненнями та кваліметричною моделлю оцінки професійної діяльності педагога в період атестації за такими параметрами (до речі, спочатку передусе самооцінка педагога):

**Кваліметрична модель оцінки професійної діяльності педагога
в період атестації**

Фактори, параметри	Рівень визначення показника			
	Недост атн. 1 бал	Задовіл ьн.3 бали	Доб рий 4 бал и	Висок ий 5 балів
<p>Фактор 1. Готовність вчителя до здійснення НВП Параметри:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальна професійна підготовленість вчителя. • Психоемоційний стан. • Володіння методикою викладання предмету. 				
<p>Фактор 2. Навчальна діяльність</p> <ul style="list-style-type: none"> • Виконання навчальних планів і програм. • Засвоєння учнями стандартів освіти, попередження неуспішності. • Організація роботи із здібними і обдарованими дітьми. <p>(Підготував учнів-переможців олімпіад: II етапу – 3 б.; III етапу – 4 б.; IV етапу – 5 б.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Інноваційна діяльність в процесі навчання учнів. 				
<p>Фактор 3. Методична робота</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здійснення самоосвіти. • Знання методів, прийомів, форм та засобів навчання школярів навчального предмета. • Виступав з концепціями, доповідями на: <p>шкільних методичних заходах – 1 б., районних методичних заходах – 3 б., обласного рівнях – 5 бали.</p>				

<p>Фактор 4. Результативність роботи вчителя</p> <ul style="list-style-type: none"> • Досвід вивчався, узагальнювався, представлявся на рівні: школи – 3 б.; району – 4 б., області – 5 б. • Розробив: методичні рекомендації – 3 б., авторську програму – 4 б., посібник – 5 б. • Середній кваліметричний бал проведених уроків. • Рейтинг предмету. • Кваліметричний бал оцінки роботи вчителя як класного керівника. • Кваліметричний бал оцінювання діяльності педагога діяльності педагога протягом року. 				
---	--	--	--	--

Тепер атестаційна комісія школи встановлює кваліфікаційні категорії вчителям, користуючись Типовим Положенням про атестацію педагогічних працівників України із змінами і доповненнями та кваліметричною моделлю оцінки професійної діяльності педагога в період атестації за такими параметрами (до речі, спочатку передує самооцінка педагога):

Вища категорія присвоюється педагогу, якщо він одержав 68-70 балів,

Перша – 60-67 балів

Друга – 50-59 балів.

Спеціаліст – 40-49 балів.

Вчитель-методист – 75-80 балів.

Старший вчитель – 70-75 балів.

Методична рада школи спільно із адміністрацією здійснює також оцінювання професійної діяльності кожного педагога школи за рік, застосовуючи чотириваріантну систему оцінювання за десятьма показниками (за Я. Калиновичем), потім складає зведену карту даних оцінювання всіх вчителів школи із вказаним у ній кваліметричним балом, який також вплине в подальшому на атестацію. З остаточним кваліметричним балом і її складовими ознайомлюємо педагога під час індивідуальної співбесіди в березні. Якщо вчитель не погоджується із остаточним кваліметричним балом, проводиться додаткове моніторингове дослідження. І тільки після цього результати оцінювальної діяльності оголошуються на підсумковій педагогічній раді та затверджуються або не затверджуються нею. Кращі педагоги школи отримують

право протягом наступного року працювати «на довірі». Ці дані узагальнюємо, складаючи зведену карту.

Потім за рік, за 2, 3 роки простежуємо динаміку професійного росту вчителів методом діаграм.

Хочу зауважити, що оцінювання праці вчителя, спостереження за його творчим ростом можна здійснювати не тільки методом кваліметрії, а й методом анкетування, індивідуальної бесіди. Як зазначалося вище участь в анкетуванні беруть і учні школи, батьки. В анкету потрібно обов'язково закладати такі параметри як: знання предмета, вміння пояснити; вміння виділити головне під час пояснення; об'єктивність оцінювання навчальної діяльності учнів; любов до дітей; доброта; порядність; і т. д. Дирекція школи аналізує результати анкет індивідуально із кожним вчителем.

Надійним засобом одержання інформації про діяльність вчителя є індивідуальні розмови адміністрації із учителями, які, як правило, ми проводимо в кінці року перед підсумковою педрадою.

Застосування моніторингу в управлінні розвитком професійної майстерності вчителів дає змогу директору школи розкрити механізм організаційних дій педагога. А вчитель, в свою чергу, аналізуючи елементи своєї роботи, обдумуватиме не тільки її мету й зміст, а й програмуватиме процес своєї продуктивної діяльності.

З власного досвіду переконалася, що управління навчальним закладом на основі моніторингу дозволяє навчально-виховний процес зробити доступним для нашого спостереження і впливу та дає можливість переводити освітні процеси закладу у якісно новий стан, який забезпечується вивченням:

- вихідного стану суб'єкта НВП (база даних керівника школи);
- кінцевий стан суб'єкту НВП (оновлення та доповнення бази даних);
- проміжний стан суб'єктів (аналіз динаміки змін);
- просування суб'єкта в НВП (моніторинг на основі співвіднесення динамічного аналізу).

Це означає, що регулювання і коригування освітніх процесів можливе не лише перед їх початком, а й під час протікання.

Уже три роки ми в своєму навчальному закладі застосовуємо дану моніторингову систему досліджень на різних рівнях управління.

Що це нам дає:

- Можливість здійснювати ефективно управління навчальним закладом.
- Можливість об'єктивно оцінювати навчально-виховний процес, визначати ступінь його ефективності та простежувати динаміку його змін.
- Забезпечує підвищення рівня вихованості учнів та їх навчальних досягнень.
- Сприяє розвитку творчої ініціативи як вчителів, так і учнів.
- Можливість об'єктивно оцінювати результативність роботи вчителя, МО закладу.

Сьогодні педагогічний колектив нашої школи може із впевненістю сказати, що тільки чітка система моніторингових досліджень дає можливість продумати ідеологію розвитку навчального закладу, враховувати його сильні і слабкі місця та невикористані резерви, будувати довготермінові прогнози.

А як жити без прогнозів, без усвідомлення того, що час невинно біжить вперед, несучи зміни в життя школи, вчителів, учнів?

З власного досвіду переконалася, що управління навчальним закладом на основі моніторингу дозволяє навчально-виховний процес зробити доступним для нашого спостереження і впливу та дає можливість переводити освітні процеси закладу у якісно новий стан, який забезпечується вивченням:

- вихідного стану суб'єкта НВП (база даних керівника школи);
- кінцевий стан суб'єкту НВП (оновлення та доповнення бази даних);
- проміжний стан суб'єктів (аналіз динаміки змін);
- просування суб'єкта в НВП (моніторинг на основі співвіднесення динамічного аналізу).

Це означає, що регулювання і коригування освітніх процесів можливе не лише перед їх початком, а й під час протікання.

Уже три роки ми в своєму навчальному закладі застосовуємо дану моніторингову систему досліджень на різних рівнях управління.

Що це нам дає:

- Можливість здійснювати ефективно управління навчальним закладом.
- Можливість об'єктивно оцінювати навчально-виховний процес, визначати ступінь його ефективності та простежувати динаміку його змін.
- Забезпечує підвищення рівня вихованості учнів та їх навчальних досягнень.
- Сприяє розвитку творчої ініціативи як вчителів так і учнів.
- Можливість об'єктивно оцінювати результативність роботи вчителя, МО закладу.

Сьогодні педагогічний колектив нашої школи може із впевненістю сказати, що тільки чітка система моніторингових досліджень дає можливість продумати ідеологію розвитку навчального закладу, враховувати його сильні і слабкі місця та невикористані резерви, будувати довготермінові прогнози.

А як жити без прогнозів, без усвідомлення того, що час невинно біжить вперед, несучи зміни в життя школи, вчителів учнів?

Модель інноваційного навчально-виховного комплексу «Школа – село».

Дозвольте запропонувати до вашої уваги **авторську модель інноваційного загальноосвітнього навчального закладу**: комплекс «Школа - село», яка належить до категорії моделей масового навчання.

Проект розпочато у 2007 році.

Мліївська загальноосвітня школа I-III ст. №1 Городищенської районної ради Черкаської області - найбільша сільська школа в районі, налічує 209 учнів, тому в селі саме **на неї покладається місія навчання та виховання творчо розвиненої особистості**, здатної до самореалізації, людини освіченої, культурної, соціальної, яка має наявну позитивну концепцію «Я- особистість».

Завдяки взаємодії всіх інституцій села - учасників проекту, створені оптимальні умови для забезпечення функціонування школи, реалізації прав учнів на здобуття загальної середньої освіти, формування життєвих компетентностей.

Нове газифіковане приміщення, комфортні умови роботи для учнів і педагогів, інтер'єр школи відповідає вимогам сучасного дизайну. У школі обладнано і діють 14 навчальних кабінетів, два комп'ютерні класи, один з яких підключено до системи Іпієгпеї, хімічний кабінет обладнано мультимедійною дошкою. Три майстерні (по дереву, по металу і обслуговуючої праці) мають добре матеріальне забезпечення. Окремо функціонує комплекс для першокласників-шестирічок: клас, спальня, кімната для внутрішніх зручностей, ігрова зала з наявністю 10 ігрових зон. Шкільна бібліотека розташована в двох приміщеннях, кімната бойової слави, кімната народознавства - світлиця, методичний кабінет з комп'ютером, кабінет соціально-психологічної служби, актовна зала на 200 місць, підносять школу на рівень сучасних вимог.

Їдальня на 120 місць, фітобар, спортивні споруди (спортзал, спортивні майданчики, стадіон), ігрові майданчики, один з яких обладнано за вимогами дошкільних закладів для дітей-шестирічок та груп продовженого дня, зелений клас, теплиця сприяють зміцненню здоров'я учнів.

Мета розбудови моделі полягає у визначенні пріоритетних завдань навчання та виховання в сільській школі через складові частини моделі, яка передбачає вирішення наступних завдань:

- здобуття знань в процесі пізнавальної діяльності;
- формування культури особистості, життєвої та моральної позиції;
- виховання усвідомленого ставлення до власного здоров'я;
- формування взаємин співробітництва у навчально-виховному процесі.

Очікувані результати:

1. Оптимізація умов для співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу.
2. Орієнтація учнів на продовження освіти, високий навчальний рейтинг процесу.
3. Оволодіння, розвиток і збереження матеріальних і духовних цінностей.
4. Готовність до трудової діяльності у нових економічних умовах розвитку села, країни.
5. Удосконалення моделі комплексу «Школа - село».

Визначальними принципами концепції навчально-виховної роботи комплексу - моделі «Школа-село» є:

- 1. Принцип гуманізації і демократизації навчально-виховного процесу.**
- 2. Принцип особистісно орієнтованого підходу у навчанні і вихованні.**
- 3. Принцип зв'язку навчання, виховання із завданням життя суспільства.**

Докладніше зупинюсь на принципі оптимізації навчально-виховного процесу, який реалізується:

- через об'єднання і координацію зусиль всіх суб'єктів моделі (адміністрації, педколективу, родин, різних організацій села, пов'язаних з навчально-виховним процесом: сільський Будинок культури, філіал школи мистецтв, ДЮСШ, районний Будинок дитячої і юнацької творчості, базових господарств);

- через досягнення кожним учнем найвищого для нього розвитку розумових та творчих здібностей, обдарованості, знань, умінь, навичок, способів діяльності.

Комплексне поєднання всіх осередків моделі для конструювання і реалізації кожною дитиною власної системи «Я - особистість» відображено у **структурній моделі комплексу «Школа - село».**

Механізми впровадження моделі у практику роботи школи здійснюємо за такою схемою (Див. таблицю).

Модель комплексу «Школа - село» реалізується у системі навчально-виховної діяльності осередків моделі через розв'язання науково-методичної та виховної проблем.

Науково-методична

- розвиток особистості шляхом творчого використання новітніх технологій навчання і виховання.

Науково-виховна

- громадянське та моральне становлення учнів, формування в них творчого мислення, відповідальності, компетентної поведінки.

У школі створено сприятливі умови для розвитку розумових здібностей та творчого мислення учнів. Педагогічний колектив школи працює над успішною реалізацією можливостей моделі.

Проведене анкетування показало, що 74% вчителів, 75 % учнів, 78, 3% батьків позитивно оцінюють діяльність комплексу «Школа – село». На думку вчителів, батьків у такому навчальному закладі сформована єдина система навчання і виховання, 67% вчителів відзначають, що психологічний клімат школи - комплексу сприяє їх репродуктивній діяльності.

Нова модель школи покликана переорієнтувати навчально-виховний процес, забезпечити різнобічні інтереси учнів. Тому введено три профілі навчання: технологічний і біолого-хімічний, філологічний. Перепрофілізація нашого закладу має на меті допомогти учням у подальшій життєвій орієнтації, яка спрямована на проживання в селі: вибір відновлених професій, навички ефективного ведення присадибного сільського господарства, садівництва тощо. Адже в останні роки особливо має місце тенденція повертання наших дітей з міста у село, тому що вони не можуть вирішити проблему житла.

Повернувшись у село, налагоджують ведення сільського господарства мають додатковий вагомий прибуток.

Укладено договори про співпрацю з Городищенським аграрним коледжем та Переяслав-Хмельницьким національним університетом ім. Г. Сковороди.

Під час підготовки та проведення уроків вчителі школи почали ширше використовувати комп'ютерні технології, які відкрили учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищили ефективність самостійної роботи.

У форматі моделі-комплексу "Школа - село" вирішення науково-виховної проблеми залежить від плідної співпраці школи із закладами позашкільної освіти і культури села та району, батьками, громадськістю, друзями школи з числа випускників-односельців.

Розвиток розумових здібностей та художньо-естетичних обдарувань учнів - один з пріоритетів напрямків діяльності комплексу.

Протягом 3-х років кількість предметних гуртків у школі зростає з 18 до 24 внаслідок залучення до роботи викладачів Мліївського філіалу Городищенської дитячої школи мистецтв ім. С. С. Гулака-Артемівського, керівників студій районного будинку дітей та юнацтва, тренерів дитячо-юнацької спортивної школи, працівників сільського Будинку культури, сільської бібліотеки, педагогів Городищенської станції юних туристів. Гуртковою роботою охоплено всіх учнів школи.

Заслужують на увагу традиційні спільні заходи національного, зокрема військово-патріотичного виховання, які проводяться на базі сільського Будинку культури, бібліотеки та народного музею історії села. Забезпечується відкритий доступ дітей до ознайомлення з експозиціями музею.

Проведення таких заходів висвітлюємо у шкільному пресцентрі та районній газеті "Вісник Городищини" з метою ознайомлення батьків та громадськості з процесом виховної діяльності комплексу "Школа-село".

Спостерігаємо підвищення активності учнів середньої ланки.

Аналізуючи цей процес, робимо висновок: альтернативи у нас немає, або ми спільно направимо активність підлітків у потрібне русло, або вони шукатимуть виходу своєї енергії у деструктивному середовищі.

Звідси наступний пріоритетний напрямок діяльності моделі-комплексу "Школа - село" - превентивне виховання.

Школа бере участь у комплексному експерименті з теми "Особистісно орієнтована система превентивного виховання дітей та учнівської молоді" з квітня 2008 року.

Організація превентивної діяльності усіх суб'єктів виховання в інтересах особистості і суспільства актуальна і для нашого села про що свідчить кількість категорійних дітей та сімей.

Розбудова превентивного виховного простору - спільне завдання педколективу, соціально-психологічної служби школи, ради профілактики правопорушень, батьків при підтримці комісії по роботі з дітьми при виконкомі Мліївської сільської ради.

Метою роботи експерименту є пошук шляхів реалізації превентивного виховання в системі діяльності комплексу "Школа-село", зміст якої здійснюється на трьох рівнях, зокрема у нашій школі на первинному та вторинному рівні вирішуються завдання превентивного характеру.

Рівні	Превентивна педагогіка	Соціальна педагогіка
Первинний	Провідна	Допоміжна
Вторинний	Провідна	Провідна
Третинний	Допоміжна	Провідна

Результати дослідно-експериментальної роботи за поточний рік представлено на виставку передового педагогічного досвіду.

Педагогічною знахідкою моделі-комплексу "Школа - село" є конкурс виховної системи школи "Я - особистість", який триває протягом навчального року у 10 номінаціях: "Королева знань", "Учень року", "Творча особистість року", "Науковець року", "Спортсмен року", "Артист року", "Художник року", "Поет року", "Читач року".

За умовами конкурсу кожна номінація передбачає відповідний рівень досягнень учня за навчальний рік від шкільного до обласного. Підсумки конкурсу підбиваються у кінці навчального року. Учні, які досягли найвищого рівня, нагороджуються грамотою та грошовою премією коштом базових господарств на Святі останнього дзвоника і заносяться на дошку пошани "Переможці конкурсу "Я - особистість".

Уся діяльність комплексу "Школа-село" відбуваються за активною участю органів учнівського самоврядування на підставі Угоди про співпрацю між адміністрацією Мліївської ЗОШ І-ІІІ ступенів №1, батьківським комітетом школи та громадським об'єднанням "Старшокласник".

Сторони визнають одне одного як рівноправних партнерів в організації освітньо-виховного процесу, позашкільного життя і громадського життя, дозвілля й оздоровлення; у захисті прав та інтересів педагогів, учнів і батьків. Діяльність учнівського самоврядування забезпечується через відповідні комісії.

Об'єднання спільних зусиль найповніше сприяє становленню і розвитку державно-громадського управління Мліївської ЗОШ І-ІІІ ступенів. №1 і працює на відмову від адміністративних методів управління, орієнтацію на творчо-розвинену особистість, здатну до самореалізації.

Для нотаток

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПП
Зам. № 1069 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1